

Pirmas skyrius

Vieną popietę mudu su Holmsu šnekučiavomės svetainėje, bet kai bičiulis neturėdavo paslapties, kurią galėtų atskleisti, ši veikla man nebūdavo itin maloni. O tą dieną Holmsas čiupinėjosi su pypke ir skundėsi nejaučiaus paskatų. Paėmiau jam nuo kelių knygelę ir pabandžiau pakeisti pokalbio temą:

– Holmsai, ką manote apie mano darbą? Ar skaitėte ataskaitą apie „Kraujo spalvos etiudą“?

– Permečiau akimis, – atsakė jis. – Bet negaliu jūsų pasveikinti. Dedukcija yra tikslusis mokslas, o jūs bandote atmiešti ją jausmais.

Mane suerzino bičiulio kritika, nes parašiau savo darbą vildamasis jį pamaloninti.

– Kai kurios mano knygos verčiamos į prancūzų kalbą, – pareiškė Holmsas, nenutuokdamas apie mano jausmus.

– Jūsų knygos?

– Ak, nejau nežinojote? – sušuko jis juokdamasis. – Esu parašęs kelias

nedideles apybraižas. Vienoje išdėsčiau daugiau nei šimto tabako rūšių skirtumus, o kitą skyriau sekimui pėdsakais. Bet savo pomėgiu aš vien keliu jums nuobodulį.

– Nė kiek, – atsakiau nuoširdžiai. – Ar nepamanysite, kad esu nemandagus, jei išbandysiu jūsų sugebėjimus?

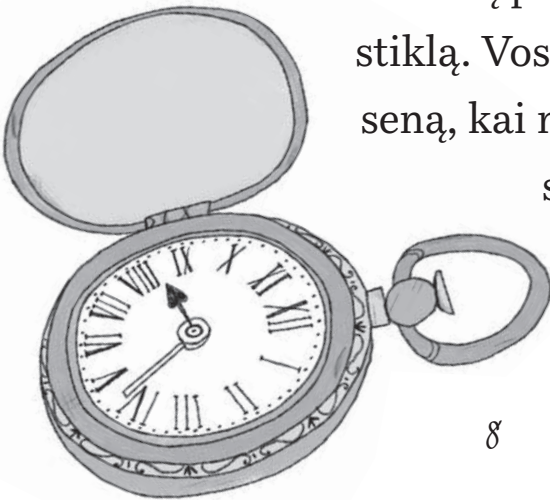
– Man bus malonu panagrinėti bet kokią problemą, kurią galite pasiūlyti, – atsakė Holmsas.

– Girdėjau jus sakant, kad žmogus palieka pėdsaką ant visų nuolat naudojamų daiktų, – pradėjau. Kalbėdamas iš kišenės ištraukiau laikrodį, kuris buvo nenaujas, bet tik neseniai

tapo mano nuosavybe. – Gal malonėsite apibūdinti ankstesnio šio laikrodžio savininko charakterį?

Padaviau bičiuliui laikrodį šiek tiek džiūgaudamas. Žinojau, kad išbandymas neįveikiamas, prisipažįstu, norėjau pamokyti Holmsą, kad jis taip tvirtai netikėtų nuolat esąs teisus.

Bičiulis įdėmiai pažvelgė į ciferblatą, atidarė nugarėlę ir ištyrė mechanizmą pro didinamąjį stiklą. Vos sulaikiau šypseną, kai nusivylęs Holmsas gražino man laikrodį.

– Duomenų beveik nėra, – pasakė jis. – Laikrodis neseniai buvo išvalytas.

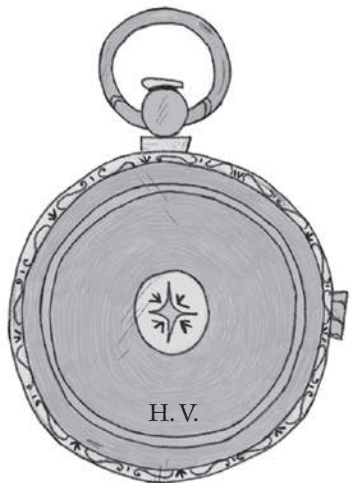
– Jūs teisus, – atsakiau manydamas, kad tai nevykęs nesėkmės pateisinimas.

– Tačiau mano apžiūra nebuvo visai bevaisė, – pasakė jis, svajingai žvelgdamas į lubas. – Manau, laikrodis priklausė jūsų vyresniam broliui, kuris paveldėjo jį iš tėvo.

Pritariamai linktelėjau.

– Be abejo, jūs tai supratote iš raidžių H. V. ant nugarėlės?

– Tiesa. V leidžia įtarti jūsų pavardę. Laikrodis pagamintas prieš

gerus penkiasdešimt metų. Jame išraižytos raidės tokios pat senos kaip laikrodis, vadinasi, jis

buvo skirtas ankstesnės kartos atstovui. Vertingi daiktai paprastai paliekami vyriausiam sūnui. Jūsų tėvas mirė prieš daugelį metų. Taigi, laikrodis buvo jūsų vyresnio brolio nuosavybė.

– Iki šiol viskas teisingai, – pripažinau. – Ar sužinojote dar ką nors?

– Jūsų brolis buvo labai nerūpestingas. Gyvenimas suteikė jam visas progas, kokių tik gali norėti, bet jis

paleido jas vėjais. Dažniausiai jūsų brolis skursdavo, nors kartais jo piniginiai reikalai pasitaisydavo. Galiausiai jis pradėjo gerti ir mirė. Štai ką man pavyko sužinoti.

Pašokau iš krėslo ir, apimtas kartėlio, ėmiau žingsniuoti po kambarį.

– Holmsai, negaliu patikėti, kad jūs taip nusiritote. Jūs iššniukštinėjote apie mano vargšą brolių, o dabar dedatės, kad viską sužinojote iš jo seno laikrodžio!

– Mano mielas daktare, – maloniai tarė Holmsas, – prašau, nepykite ant manęs, kad paliečiau skausmingą temą. Prisiekiu, kol

nepadavėte laikrodžio, nenutuokiau, kad turėjote brolių.

– Tai kaip sužinojote tuos dalykus? Pasakėte gryną tiesą. Ar atspėjote?

– Ne, ne. Aš niekada nespėjau. Jūs stebėtės, nes nesekėte mano minties eigos ir nepastebėjote smulkmenų, leidusių man padaryti išvadas. Pradėjau nuo to, kad jūsų brolis buvo nerūpestingas. Pažvelgęs į laikrodžio apačią pastebėsite, kad ji visa subraižyta. Tai rodo, kad jūsų brolis laikė kitus kietus daiktus, kad ir monetas ar raktus, toje pačioje kišenėje. Žmogus, kuris taip

elgiasi su brangiu, penkiasdešimt aukso monetų kainuojančiu laikrodžiu, yra nerūpestingas. Be to, suprantama, kad tas, kuris paveldi tokį vertingą daiktą, turi būti gerai aprūpintas ir kitais atžvilgiais.

Linktelėjau. Brolis paveldėjo iš mūsų tėvo didelę pinigų sumą.

– Lombardų darbuotojai paprastai įbrėžia kvito numerį daikto viduje. Radau keturis tokius skaičius, matomus pro didinamąjį stiklą, todėl nutariau, kad jūsų brolis dažnai patirdavo finansinių sunkumų. Tačiau jis sulaukdavo ir geresnių

laikų, kai galėdavo išpirkti laikrodį. Ir pagaliau, – dėstė Holmsas, – pažvelkite į laikrodžio prisukimo skylutę. Pamatysite apie ją tūkstančius įbrėžimų, paliktų nuslydusio raketo. Girtuoklio laikrodis, ne kitaip. Negi šiose išvadose yra kas nors paslaptingo?

– Viskas aišku kaip dieną, – atsakiau. – Atsiprašau. Man reikėjo labiau pasitikėti jūsų sugebėjimais. Kaip gaila, kad dabar neturite jokios bylos.